

“A hamis hang bocsánatos, az unalmas halálos bűn!”

Fischer Ádám szeretné továbbadni tapasztalatait a fiatalabb generációnak

 Réfi Zsuzsanna

A Budapesti Wagner-napok életre hívásáról, missziójáról, karmesteri kihívásairól rendeztek november 10-én este szalonbeszélgetést Fischer Ádámmal a BMC-ben, amelynek meghívottja Rockenbauer Zoltán művészettörténész, moderátora pedig Zoboki Gábor építész volt. Az eszmecsere során szó esett az operák karmesteri kihívásairól, a Müpa különleges hangversenyteréről, a Rádiózenekar szerepéről, valamint arról is, hogy Wagner zenei világa egy egész életen keresztül kínál újabb és újabb felfedeznivalót.

Kezdsenek Zoboki Gábor azt a bayreuthi eszmecserét idézte vissza, amely során először beszélgettek hármasban arról, hogy többet kellene Wagner darabjait Budapesten is előadni, majd arról a napról mesélt, amikor Fischer Ádám beleszeretett a születő hangversenyterembe, s három erkélyét meglátva azonnal arra gondolt, hogy ezen a helyszínen a Parsifalt kell játszani...Rockenbauer Zoltánnal emellett beszéltek számos Wagner-élményükről, a Müpa zenekari árkának a születéséről, valamint arról is, milyen rendhagyó rendezések születtek a Duna-parti hangversenyteremben.

A Budapesti Wagner-napok kapcsán Fischer Ádám több karmesteri műhelytitkát is megosztotta a hallgatósággal.

“Mindenhol másként kell vezényelni, mert mindenütt az adott helyszín adottságait kell kihasználni, azt aláhúzni, ami ott jól szól. A Müpa hangversenytermétől azt a lehetőséget kapjuk meg, hogy úgy adjuk elő a Parsifalt, úgy szólaljon meg, ahogy sehol máshol, hiszen egyetlen operában sincs meg a három egymás fölötti erkély a kórus számára.

Bayreuthban más a feladatom, mint Budapesten, mert a Festspielhausban nagyon nehéz egyben tartani az

egész apparátust. A Müpában az előadók sokkal jobban érzik magukat, s karmesterként nekem is sokkal több a lehetőségem.

A Wagner-előadásoknál a legfontosabb a deklamáció, ehhez arra van szükség, hogy dirigensként képes legyek apró együtt lélegzésekre az énekesekkel, ettől válik jobbá a zenei kifejezésük. Látnom kell előre azt is, hogyan gazdálkodnak a levegőjükkel. A Müpában az előadók sokkal jobban érzik magukat, hiszen a hegedűsök hallják az énekest. Ha pedig a muzikusok és az énekesek hallják egymást, akkor ezt a dirigensnek nem szabad megzavarnia. ...

Úgy vélem, a karmesternek a-tól z-ig van lehetősége arra, hogy befolyásolja az együtt játékot. Tönkreteheti azt, ami a színpadon történik, de persze segítheti is. A deklamációban sokkal könnyebben tudom segíteni az énekeseket a Müpában, ahol meg tudjuk valósítani azt a finom kamarazenélést, amire Wagnernél ugyanúgy szükség van, mint egy Schubert-vonósnégyesnél.

Arról nem is beszélve, hogy az operában akkor szokott baj lenni, ha az énekszólamot hangszernek tekinti a karmester. Én ezt épp ellenkezőleg gondolom, a hangszereket is

énekeseknek tekintem, hiszen egy oboista ugyanúgy lélegzik, mint egy énekes, csak képes a gyorsabb reagálásra. Ezeket a képességeket nekem karmesterként használni kell, de nem kihasználni.“

Fischer Ádám a Wagner-napok kapcsán elmesélte azt is, hogy amikor a sorozat indult, azt tartotta jó koncepciónak, hogy minimális rendezéssel állítsák színre a zenedrámákat, olyan színpadképek szülessenek, amelyek segítik a zene megértését, de nem válnak a szövegkönyv új interpretációivá, hiszen ez egy koncertterem és nem operaház.

“Meg voltam győződve arról, hogyha jól játszunk, akkor rendhagyó rendezés nélkül sem lesz unalmas az előadás. Az alapideológiám az volt, hogy a pódiumon megjelenő képi világ csak segítse a zene megértését, de a hangsúly továbbra is a zenedrámán legyen. Ilyen minimalista előadás persze csak nagyszerű énekesekkel, valódi személyiségekkel képzelhető el. Ilyen volt például a Parsifalban Matti Salminen, s szerencsére az évek során valóban kiváló művészek érkeztek és érkeznek a Bartók Béla Nemzeti Hangversenyterembe. Épp ezért ilyen jellegű Wagner-fesztivál, mint a Müpáé, nem nagyon létezik a világban...”

A Budapesti Wagner-napok állandó kísérő együttese, a Rádiózenekar kapcsán pedig elmesélte, az, hogy a Ringet csak vele játsszák, elképesztő építkezést jelent, hiszen mindig elővehetik a tavalyi vagy a megelőző évek tapasztalatait, s pontosan emlékeznek arra, hogy az adott résznél hol volt lassítás, gyorsítás, épp ezért a játékuk nem összehasonlítható más operaházak előadásával. Hozzátette azt is, fontos, hogy a zenei tradíciókat az együttesen belül átadják egymásnak a muzsikusok, ezért jó, ha egy zöldfülűre jut egy vén róka is, hiszen az újonc hozza a lelkesedését, a veterán pedig a tapasztalatát adja a közös játékhoz.

Amit gondnak érez - de az egész előadó-művészet kapcsán gondolja így -, hogy a zenekarok mindenütt elkezdtek tartani a mikrofontól.

“A régi előadásokban akadt temérdek hiba, de nagyon élő produkciók voltak. Most, hogy mindent rögzítenek, a zenekarok félnekké váltak, tartanak attól, hogy a felvételeken megmaradnak a hibáik, s így óvatoskodva muzsikálnak, biztonsági játékot játszanak, ez pedig nem jó. Mindig mondogatom, hogy a hamis hang bocsánatos, míg az unalmas hang halálos bűn...”

S persze arról is mesélt, hogyan indult a kapcsolata a német zeneköltő műveivel. *“Botcsinálta Wagner-karmester vagyok - idézte vissza a kezdeteket, amikor váratlanul, Giuseppe Sinopoli halálát követően kérték fel a Ring vezénylésére a Bayreuthi Ünnepi Játékokon. A Mannheimi Operaház főzeneigazgatója volt ebben az időben, s a sikeres Kupfer-féle Trisztán és Izolda vezénylése után érkezett a Festspielhaus meghívása.*

Azóta gyakorta dirigálja a zenedrámákat, de hozzátette, minden alkalommal talál újabb és újabb felfedeznivalót a zenedrámákban, s úgy véli, hogy egy emberélet kevés ahhoz, hogy megunja a Ringet.

Várja már ő is a jubileumi esztendőt, hiszen 2026-ban a Ring 150. évfordulója mellett a Müpa Wagner-sorozatának a huszadik évfordulóját ünnepelhetik.

Elmesélte azt is, hogy minden előadást igyekszik úgy vezényelni, hogy meggyőzze az embereket ennek a zenének az igazáról, de sokat kell tenni még az újabb generációk megnyeréséért, azért, hogy legyen folytatás.

“Évek óta foglalkoztatja a Wagner-napok alkotóit és stábját, hogy milyen módon lehetne a fiatalabb közönséget megszólítani és egy következő Wagner-rajongó generációt nevelni - meséli Fischer Ádám a Zenekar lap kérdésére. Kellemes meglepetés volt számunkra, hogy a tavalyi Wagner - napokon rendezett plusz „Best of Wagner „ koncerteknek nagy sikere volt, és több fiatal is ott ült a közönség soraiban. Ezen felbuzdulva szeretnénk tovább szélesíteni a közönségünket, és a következő évben is több „Best of Wagner” koncertet rendezni.

A hangversenyek sikere is kötelez minket erre, és személyesen is fellelkesültem, hogy Wagner varázslatos világát a következő években minél több eseményen átadhassuk, mind a fiatal zenészgeneráció, mind a fiatal közönség számára.

Ebből a célból indult tavaly a Müpa és az ELTE koprodukciójában zajló mesterkurzus, amely nagy sikert aratott, így folytatódni fog, és ahol 2024 májusában két előadást tartok, amelyben a Ring karmesteri kihívásairól is részletesen fogok beszélni.

Emellett keressük a további lehetőségeket arra, hogy milyen formában tudom a tapasztalataimat átadni a fiatal zenész és karmester generáció számára.

Annak mindig különösen örülök, hogyha az ifjú muzsikusok és akár a fiatalabb publikum oldaláról is érkeznek ötletek, visszajelzések.

Eddig az volt a meggyőződésem - és ez ezek után is érvényes -, hogy nem lehet egy az egyben továbbadni a 'biztos' receptet és tudásomat a következő nemzedékeknek úgy, hogy az érvényes legyen a következő évtizedekben is. De az utóbbi időben egyre többen érdeklődnek a szakmai tapasztalataim iránt, ezért is szeretnék ilyen céllal egy sorozatot indítani, amelyben megosztom ezeket, azt remélve, hogy a következő zenész és karmester nemzedék mindebből ki tudja hámozni azt, ami a számára hasznos lehet.” ■